

TECHNICAL SCIENCES

METHODOLOGY OF SCIENTIFIC RESEARCH WITH THE BASICS OF INTELLECTUAL PROPERTY IN THE SPHERE OF GEODESY AND LAND SURVEYING

Mamonov K.

O.M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv, doctor of economic sciences, professor

Goi V.

O.M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv, candidate of economic sciences, doctoral student

Viatkin R.

O.M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv, candidate of technical sciences assistant

Voitenko O.

LLC «GIS Consulting», land manager

МЕТОДОЛОГІЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ З ОСНОВАМИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В СФЕРІ ГЕОДЕЗІЇ ТА ЗЕМЛЕУСТРОЮ

Мамонов К.А.

Харківський національний університет міського господарства імені

О. М. Бекетова, доктор економічних наук, професор

Гой В.В.

Харківський національний університет міського господарства імені

О. М. Бекетова, кандидат економічних наук, докторант

Вяткін Р.С.

Харківський національний університет міського господарства імені

О. М. Бекетова, доктор філософії, асистент

Войтенко О.Р.

землевпорядник ТОВ «ГИС Консалтинг», м. Харків

<https://doi.org/10.5281/zenodo.13135829>

Abstract

The relevance of the research is proven. For the training of highly qualified specialists in the field of geodesy and land management, the formation of a scientific base and the possibility of conducting scientific research, it is of particular importance to determine the directions and highlight the features of the construction of the methodology of scientific research with the foundations of intellectual property.

The purpose of the study is to determine the directions and features of the formation of the methodology of scientific research with the basics of intellectual property in the field of geodesy and land management. Within the scope of the study, the following tasks were solved: substantiation of directions for the formation of the methodology of scientific research with the basics of intellectual property in the field of geodesy and land management; determination of legal protection of intellectual property in the field of geodesy and land management.

Identified directions and highlighted features of the formation of the methodology of scientific research in the field of geodesy and land management. The need for the formation and use of methodology for conducting scientific research has been established. It should be noted that scientific research is aimed at the creation of an intellectual product and intellectual property, the formation and use of which is carried out on the basis of the developed regulatory and legal provision.

Анотація

Доведена актуальність дослідження. Для підготовки висококваліфікованих спеціалістів у сфері геодезії та землеустрою, формування наукової бази й можливостей проведення наукових досліджень особливого значення має визначення напрямів та виокремлення особливостей побудови методології наукових досліджень з основами інтелектуальної власності.

Keywords: geodesy and land management, methodology of scientific research, intellectual property.

Ключові слова: геодезія та землеустрій, методологія наукових досліджень, інтелектуальна власність.

Актуальність теми дослідження. Для підготовки висококваліфікованих спеціалістів у сфері геодезії та землеустрою, формування наукової бази й можливостей проведення наукових досліджень особливого значення має визначення напрямів та виокремлення особливостей побудови методології наукових досліджень з основами інтелектуальної власності. Поряд з цим, існують певні проблемні

аспекти щодо результативності наукових досліджень, враховуючи особливості формування та використання інтелектуальної власності в сфері геодезії та землеустрою.

За останні роки зростає значення та можливості наукових досліджень для економіки держави. Особливо це стосується сфери геодезії та землеустрою, де результати цих досліджень застосовуються,

зокрема для ефективності функціонування територіальних громад і розвитку регіонів. Крім того, необхідно враховувати систему створення та використання інтелектуальної власності у сфері геодезії та землеустрою.

Отже, актуальним питанням є визначенням напрямів та виокремлення особливостей методології наукових досліджень з основами інтелектуальної власності в сфері геодезії та землеустрою.

Огляд існуючих літературних джерел. В існуючих теоретичних положеннях сформована методологія проведення наукових досліджень. Зокрема, у розробка визначені властивості наукового методу, де особлива увага фокусується на функціональності, детермінованості, якості, ефективності, прозорості, евристичності, однозначності [1–2]. На функціональних напрямках формування та застосування методології наукових досліджень наголошується у роботах [3].

Слід зазначити, що цікавим є підхід до визначення методології наукових досліджень, де представлена категорія визначається як складна діалектична, цілісна система способів, прийомів, принципів різних рівнів, сфер дії, спрямованості, евристичних можливостей, змістів, структур тощо [3].

На теоретичних засадах проведення наукових досліджень, напрямках та логіки їх здійснення, практичних аспектах оприлюднення результатів наукової діяльності наголошується у роботах [4–6].

Слід зазначити, що для підготовки магістрів визначається, що особливого значення має залучення їх до здійснення науково-дослідної діяльності, застосування систематизованої інформації у сфері геодезії та землеустрою, характеристика стратегії і тактики проведення наукових досліджень, формування основоположних знань щодо методології, методики й інструментарію наукового дослідження, підготовки публікацій, наукових робіт, земельнопорядної документації, орієнтування їх як майбутніх науковців до поглиблення своїх знань, прагнення подальшого інтелектуального розвитку та самовдосконалення [7].

Мета та завдання дослідження. Метою дослідження є визначення напрямів та особливостей формування методології наукових досліджень з основами інтелектуальної власності у сфері геодезії та землеустрою.

У рамках дослідження вирішуються завдання:

- обґрунтування напрямів формування методології наукових досліджень з основами інтелектуальної власності у сфері геодезії та землеустрою;
- визначення нормативно-правового забезпечення інтелектуальної власності у сфері геодезії та землеустрою.

Основний матеріал. Методологія наукових досліджень у сфері геодезії та землеустрою здійснюються через призму відповідних напрямів, а саме:

- характеристика актуальності проведення дослідження, визначення проблемних аспектів;
- встановлення зв'язку роботи з науковими програмами, планами, темами;

- обґрунтування мети і визначення задач дослідження;
- виокремлення об'єкту і предмета дослідження;
- характеристика методів дослідження;
- формування наукової новизни результатів дослідження;
- визначення практичного значення результатів дослідження;
- встановлення особистого внеску науковця;
- апробація результатів дослідження;
- визначення публікаційної активності.

Слід зазначити, що проведення наукових досліджень базується на відповідному узагальненні теоретичних положень, систематизації нормативно-правовому та інформаційно-аналітичному забезпеченні, що створює відповідну основу.

Зокрема, у дослідженні визначається, наприклад, відповідність до Конституції України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР, положень Земельного кодексу України від 25.10.2001 р. № 2768-III, Законів України «Про Державний земельний кадастр» від 07.07.2011 р. № 3613-VI, «Про землеустрій» від 22.05.2003 р. № 858-IV, «Про оренду землі» від 06.10.1998 р. № 161-XI, «Про оцінку земель» від 11.12.2003 р. № 1378-IV, «Про охорону земель» від 20.09.2019 р. № 124-IX, «Про встановлення екомережі» від 22.03.2018 р. № 2362-VIII, «Загальнодержавної програми формування національної екологічної мережі України на 2000-2015 роки» від 21.09.2000 р. № 1989-III та ін.

Характеризуючи мету дослідження визначено, що вона спрямована на розробку теоретико-методичних положень та практичних аспектів щодо формування, зокрема, інформаційно-аналітичного забезпечення моніторингу використання земель на регіональному рівні.

Для вирішення поставленої мети вирішуються завдання:

- визначити тенденції формування та використання земель на регіональному рівні;
- охарактеризувати напрями зростання рівня формування та використання земель;
- обґрунтувати теоретичний зміст поняття «моніторинг земель регіонів»;
- запропонувати підхід до оцінки рівня використання земель регіонів;
- сформулювати інформаційно-аналітичне забезпечення моніторингу використання земель регіонів;
- розробити діагностично-аналітичну систему чинників формування моніторингу використання земель регіонів;
- запропонувати метод до оцінки рівня використання земель регіонів;
- підтвердити повноту і достовірність встановлених зв'язків між інтегральним показником рівня використання земель та відповідними чинниками на основі застосування методу нейронних мереж;
- запропонувати напрями формування та реалізації геoinформаційного аналізу використання земель регіонів;

– розробити науково обґрунтовані рекомендації з розробки моніторингу використання земель регіонів.

Для формування методології наукових досліджень обґрунтовується предмет і об'єкт дослідження. Зокрема, об'єктом дослідження може виступати сукупність взаємопов'язаних процесів, що впливають на використання земель регіонів. Предметом дослідження визначаються теоретичні та методичні положення щодо формування моніторингу використання земель регіонів.

Методологія наукових досліджень включає сукупність загальнонаукових та спеціальних методів. До загальнонаукових методів відносяться: систематизації, порівняння, діалектичного розвитку систем, методології нормативно-правового й інформаційно-аналітичного забезпечення моніторингу використання земель регіонів.

Для отримання результатів дослідження застосовуються спеціальні методи: структурно-змістовного аналізу – для формування понятійного апарату щодо визначення інформаційно-аналітичного забезпечення моніторингу використання земель регіонів; аналітичних та методів експертного аналізу – для визначення показників рівня використання земель регіонів; аналізу ієрархій – для визначення вагових коефіцієнтів, що характеризують взаємний вплив показників використання регіонів; математичного моделювання – для розробки моделей, що визначають вплив системних чинників на інтегральний показник рівня використання земель регіонів; нейронних мереж – для підтвердження повноти та достовірності результатів математичного моделювання; геоінформаційного аналізу – для розробки геоінформаційної моніторингової карти використання земель фонду регіонів.

Формулювання наукової новизни здійснюється у контексті вперше отримані результати, удосконалені положення або результати, дістали подальшого розвитку. Наприклад, вперше розроблена аналітично діагностична система, яка включає локальний, системний та інтегральний рівні, де формуються чинники визначення рівня використання земель регіонів на основі моделей, що дозволяє перманентно відстежувати їх зміни для реалізації методу інтегральної оцінки. Удосконалено визначення поняття «моніторинг земель об'єктів природно-заповідного фонду регіонів», відмінною рисою якого є врахування сукупності правових, конструктивних, комплексних, організаційних, функціональних та інструментальних напрямів, що дозволило сформувати інформаційно-аналітичне й просторове забезпечення щодо стану та рівня використання земель об'єктів природно-заповідного фонду на регіональному рівні на основі застосування методів математичного моделювання, що створює кількісну основу для перманентного відстеження та контролю за використанням об'єктів природно-заповідного фонду. Дістало подальшого розвитку математичне моделювання процесів формування та використання земель об'єктів природно-заповідного фонду регіонів на основі встановлення зв'язків

між системними чинниками розробки інформаційно-аналітичного забезпечення і рівнем раціонального використання й охорони природних ресурсів та інтегральним показником рівня використання земель об'єктів природно-заповідного фонду шляхом застосування методу кореляційно-регресійного аналізу, що надає можливості побудувати моніторингові геоінформаційні карти.

Практичне значення полягає у тому, що теоретичні результати та методичні положення доведені до рівня конкретних пропозицій і методичних розробок для підвищення рівня використання земель регіонів.

Практичне значення дослідження визначається:

1. Сформованими чинниками для оцінки рівня використання земель регіонів для розробки інформаційно-аналітичного забезпечення прийняття обґрунтованих рішень.

2. Запропонованим методом інтегральної оцінки рівня використання земель регіонів для формування кількісної основи інформаційно-аналітичного забезпечення моніторингу.

3. Розробленими геоінформаційними моніторинговими картами для формування системи моніторингу використання земель регіонів.

4. Напрямами застосування математичного й нейронного моделювання для встановлення зв'язків між чинниками використання земель та виявлення їх змін у прогностичному періоді.

Для апробації результатів дослідження реалізується публікаційна активність дослідника.

Проведення наукових досліджень спрямовано на створення інтелектуального продукту, розробка та впровадження якого базується на відповідному нормативно-правовому забезпеченні. Зокрема, інтелектуальна власність регламентується Стандартами, Конституцією України, Законами України «Про ефективне управління майновими правами правовласників у сфері авторського права і (або) суміжних прав», «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі», «Про охорону прав на промислові зразки», «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг», Постанови Кабінету міністрів України та ін.

У сфері геодезії та землеустрою формування та використання інтелектуальна власність здійснюється на основі інноваційних розробок, патентів, результатів наукових досліджень, наукових публікацій, що захищається й впроваджується у відповідну діяльність на основі нормативно-правового забезпечення.

Висновки та пропозиції. Таким чином, визначені напрями та виокремлені особливості формування методології наукових досліджень у сфері геодезії та землеустрою. Встановлена необхідність формування та використання методології для проведення наукових досліджень. Слід вказати на те, що наукові дослідження спрямовані на створення інтелектуального продукту та інтелектуальної власності, формування та використання яких здійснюється на основі розробленого нормативно-правового забезпечення.

Список літератури:

1. Важинський С. Е., Щербак Т. І. Методика та організація наукових досліджень: навч. посіб. Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2016. 260 с.
2. Ящук В. І. Методи та методологія наукових досліджень при підготовці фахівців галузі знань «сфера обслуговування». Вісник Львівського торговельно-економічного університету. Економічні науки. 2020. № 60. С. 118–120.
3. Корягін М. В., Чік М. Ю. Основи наукових досліджень. К. : Алерта, 2014. 622 с.
4. Бірта Г. О., Бургу Ю. Г. Методологія і організація наукових досліджень: навч. посіб. Київ : Центр учб. літ., 2014. 142 с.
5. Данильян О. Г., Дзьобань О. П. Організація та методологія наукових досліджень : навч. посіб. Харків : Право, 2017. 448 с.
6. Мельник В. Філософія. Наука. Техніка: Методолого – світоглядний аналіз : монографія. Львів : Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2010. 589 с.
7. Робоча програма навчальної дисципліни «Методологія та методика наукових досліджень в галузі» для магістрів спеціальності 8.08010103 «Землеустрій та кадастр». 20 с.